

פרוטוקול מס' 24/ג'

מיטיבת וועדת העבודה
סיום ד', כ"ה באב תשי"ד - 25.8.1954
(בשעה 9.00)

חברי הוועדה

נ כ ח ד :

ע. גוברין - היו"ר
מ. וילנר
ז. סברסקי
א. רימלט
י. ריפתין
א. שוסטק

מוזמנים:

סר בר-ניב - היועץ המשפטי של משרד העבודה.

סגן אלוף יהושע גולדשטיין (נציגי
רב סרן נחמיה קיין (משרד
רב סרן תנחום סררי (הבטחון)

סדר-היום: חוק שירות מילואים (תגמולים) (תיקון)
תשי"ד - 1954.

פוחח את הישיבה.
בדון היום בהצעת חוק שירות מילואים

היו"ר ע. גוברין:

(תגמולים) (תיקון) תשי"ד - 1954.

סעיף 1:

סר בר-ניב: ההגדרה של המונח "עובד עצמאי" זהה עם ההגדרה בחוק הביטוח הלאומי, השינוי הוא רק בחוספת המלים: "למעט מי שנמנה עם סוג אנשים זהוצאו בתקנות מכלל עובדים עצמאיים". אם, נניח, חבוא התנועה הקיבוצית כשלימות ותאמר כי אצלה הבעיה אינה נקבלת חגמולים בסכום של 100 ל"י, אצלה קיימת בעיה של כוח-אדם שממילא לא תוכל למלאו ע"י שכירים, אפשר לקבוע בתקנות שיחידה שלימה זו מוצאת מכלל עובדים עצמאיים, ואז היא לא תשלם לקרן ההשוואה ולא תקבל חגמולים.

מה המצב האקטואלי בחנועה הקיבוצית?

י. ריפתין:

סר בר-ניב: השינוי בהגדרה המונח "עובד עצמאי" נקבע לפי דרישת הקיבוצים. הם טוענים שהבעיה אצלם אינה בתשלום של אחוז מסויים לקרן ההשוואה, אלא שהוצאות הבטחון בכלל חורגות ממסגרת זו של חגמולים בעד שירות במילואים. כיום המצב הוא כזה, והקיבוצים אינם משלמים לקרן ההשוואה ואף אינם מקבלים חגמולים.

בהצעת החוק נאמר, כי "עובד עצמאי" הוא

ז. סברסקי:

עובד שאינו מעביד אנשים אחרים למעלה מן המספר שנקבע בתקנות. בתקנות לחוק הביטוח הלאומי נקבע שעובד עצמאי הוא עובד שאינו מעביד למעלה מ-3 אנשים אחרים. האם מספר זה ייקבע גם לגבי עובד עצמאי לפי חוק שירות מילואים (תגמולים)?

אין זו תורה מטיני שיש לנקוב בתקנות לפי חוק זה אותו מספר שנקבו בתקנות

סר בר-ניב:

לפי חוק הביטוח הלאומי, אשר גם לגביו הוסכם בסועצה שהוא זמני, כי יש כיונה לקבוע אח המספרים, תוך שנה-שנתיים, לפי המקצועות השונים. יש להניח, שבחקופה הראשונה ינקבו בתקנות לפי חוק שירות מילואים (תגמולים) אותו מספר שנקבו בתקנות לפי חוק הביטוח הלאומי, אולם אין זה המספר הסופי.

כפי ששמעתי, אוצר המדינה החליט לקבוע סידור מיוחד לגבי עובדי המדינה - הוא

א. שוטסק:

לא ישלם בשבילם לקרן-ההשוואה והם לא יקבלו מסכא אח התגמולים.

יש להבחין בין שני דברים, בין העובד לבין אוצר המדינה. חוק שירות

סר בר-ניב:

מילואים (תגמולים) קובע במפורש "לענין חוק זה דין עובד המדינה כדין כל עובד אחר" וכל עובדי המדינה מקבלים בעד זמן שירותם במילואים בדיוק כפי שמקבלים עובדים אחרים לפי חוק זה, אבל מהאוצר. במידה שזה נוגע לאיש המשרת במילואים, אין הבדל בין עובד המדינה לבין עובד אחר.

אשר לזאלת קרן ההשוואה, בחוק המקורי נאמר, כי לגבי עובדים שעבדו פחות מ-75 ימים, דין עובד המדינה כדין כל עובד אחר. הכנסנו את התיקון האוסר, כי לגבי עובדי המדינה העובדים פחות מ-75 ימים, דין המדינה כדין כל מעביד אחר, ופירושו של דבר שהיא חייבת לשלם לקרן ההשוואה לפי החוק הקיים, אפשר היה לפרש כי היות ואין הוראה מטילה על המדינה במפורש לשלם לקרן ההשוואה, היא איננה חייבת לעשות זאת. אנו מטילים על האוצר את החובה לשלם לקרן ההשוואה בשביל העובדים הארעיים - וזהו התיקון - ולא בשביל העובדים הקבועים מתוך החשבון הפשוט: היות והמדובר במנגנון של 30,000 איש, הרי בהיקף גדול כל-כך ההשוואה נעוית מעצמה. אני מציע לדון בכעיה זו כאשר נגיע לסעיף המספל בחילומי האוצר לקרן ההשוואה.

א. שוטטק:

לדעתי, זהו כלתי חוקי לאוצר המדינה יצא מכלל החובה לשאת בעול קרן ההשוואה. שנית, אנו מעוניינים בקרן השוואה גדולה, ואם האוצר עושה חיבון שכדאי לו לא להשתחרר בה, מותר גם לגופים אחרים לעשות זאת.

י. ריפתין:

מה המצב ביחס חביעות התנועה הקיבוצית?

מר בר-ניב:

נוסח החוק, כפי שהוא מונח לפניכם, אינו מוציא את הקיבוצים ואינו מכניסם. הנוסח הזה מאפשר להכניסם ומאפשר להוציאם. מצד חנועת המושבים היתה תלונה על כך שאין מפעילים את קרן ההשוואה לגביהם. מצד הקיבוצים לא היתה כל תלונה ביחס זה. אין כל כוונה לכפות על מישהו את החוק הזה, אם האינטרס הכלכלי אינו מצדיק זאת. החוק הזה מאפשר ביטוח הדדי של חוגים חוגים, ובמידה שחוגים שונים מסדרים את הביטוח ההדדי בינם לבין עצמם, אפשר להוציאם מכלל חוק זה. עד היום הזה לא היתה דרישה מצד התנועה הקיבוצית להכניסם למסגרת קרן ההשוואה. מאידך, נוסח החוק אינו מוציא אותם, אבל אם תבוא דרישה מצידם להוציאם, נעשה זאת. קרן ההשוואה מכוונת לביטוח הדדי של חוגים ויש להם ענין בכך. אם נקבע שכולם חייבים לשלם לקרן ההשוואה, זהו למעשה חילום מס-הכנסה.

י. ריפתין:

הסבריו של היועץ המזפטי ברורים מבחינה פורמלית, אבל אי-אפשר להגיד שהם ברורים גם מבחינה מטריאלית. אנו רוצים לדעת מהו המצב לאסיתו. אני מציע שאנו נקבל בישיבה הבאה פרטים בעניין זה על יסוד סגע עם הגופים המעוניינים.

א. שוטטק:

אני עומד על הצעתי למחוק את הסלים: "לפעט מי שנמנה עם סוג אנשים שהוצאו

בחקנות מכלל עובדים עצמאיים".

הוחלט לחזור להצעת ח"כ שוטטק בענין
ההגדרה של "עובד עצמאי" עד לאחר
בידור נוסף עם שר האוצר ומנהל
קרן ההשוואה.

מר בר-ניב:

אשר להגדרה של "חוק הביטוח", יש בו ליקוי קל שלא מסנו אליו לב. מעיף 36 של חוק הביטוח הלאומי מתייחס רק להכנסה של עובד עצמאי ואינו חכר קואפרטיב. היות והגדרה זו כוללת גם חברי קואפרטיבים, יש להוסיף את

ע.ע.

המלים: ולגבי עובד עצמאי חבר אגודת שיתופית - הכנסתו שעליה הוא חייב לשלם דמי ביטוח לפי חוק הביטוח הלאומי.

הוחלט להוסיף בסוף הגדרת המונח "חוק הביטוח" את המלים: "ולגבי עובד עצמאי חבר אגודת שיתופית - הכנסתו שעליה הוא חייב לשלם דמי ביטוח לפי חוק הביטוח הלאומי".

סעיף 2:

סר-גר-ניב: סעיף זה מקנה לעובד העצמאי את הזכות הסטריאלית לקבלת תגמולים.

סעיף 2 נתקבל.

סעיף 3:

סר-גר-ניב: בסעיף 2 של החוק המקורי נאמר, כי אוצר המדינה מסלם למשרת במילואים 650 פרוטה ליום. בסעיף 3 של החוק המקורי נאמר, כי המשרת במילואים מקבל תגמול בעד חקופת שירותו בשיעור הנקוב לעיל פחות 650 פרוטות לכל יום שירות. אלה הם הסכומים היחידים שהם יציבים בחוק הזה. כל יתר הסכומים ניתנים לשינוי לפי התיקון שקיבלנו בזמנו והאומר: שר האוצר, באישור וועדת העבודה, ראוי לשנות בחקנות לעמים מזומנות את הסכומים בסעיף-קטן (ב) כשים לב לתנודות בשכר העבודה.

היו"ר ע. גוברין: אני מציע לכתוב במקום המלים "באישור וועדת הכספים של הכנסת" את המלים: "באישור וועדת העבודה של הכנסת".

סר-גר-ניב: אם החשלום היסודי אינו נקבע ע"י וועדת הכספים, אין לי התנגדות לתיקון המוצע.

י. ריפתין: אני מציע לנסח את הסעיף כדלקמן: "שר העבודה ישנה בחקנות את הסכומים הנקובים בסעיפים 2 ו-3 בהתאם לתנועות במדד יוקר המחיה". אם זו החלטה עקרונית, שמשנים את גובה התגמולים בהתאם למדד יוקר המחיה, אינני יודע מדוע צריך להגביל את סמכויותיו של השר במקרה זה.

היו"ר ע. גוברין: אני מתנגד להצעה חבר-הכנסת ריפתין. אנו עלולים לשנות את גובה התגמולים לא רק בהתאם למדד יוקר המחיה, אלא גם בהתאם לתנודות השכר. על-כן, אני אומר ששרת העבודה צריכה לקבל על כך אישור ושועדת העבודה צריכה לספל בזה. ברור שקודם כל נחשב במדד יוקר המחיה.

י. ריפתין: יתכן שאסתייג ואציע לנסח את הסעיף כדלקמן: "שר העבודה ישנה בחקנות את הסכומים הנקובים בסעיפים 2 ו-3 בהתאם לתנודות השכר ומדד יוקר המחיה".

הוחלט לנסח את סעיף 3א כדלקמן: "שר העבודה, באישור וועדת העבודה של הכנסת, ראוי לשנות.....".

ע.ע.

סעיף 4:

סר בר-ניב: סעיף זה בא להעתיק לגבי עצמאיים את אור נקבע בחוק לגבי שכירים, אלא שבנקום המלה "שכר" משתמשים במלה "הכנסה".

ס. וילנר: אני מציע תיקון לסעיף זה גם לגבי השכירים וגם לגבי העצמאיים.

היו"ר ע. גוברין: זה לא ייך לחוק, אם ברצונך להציע את התיקון, עליך להכניס הצעת חוק חדשה.

ס. וילנר: אם התיקון לחוק יינו מהותי אלא נוגע לפרטים, אין צורך להכניס חוק חדש.

סר בר-ניב: סותר לשנות את הסכומים והאחוזים בחוטר הנדון. הוועדה רשאית לשנות את המספרים לגבי תשלומי החגמולים לעצמאיים. היות והצעת חוק זו אינה דנה בשיעור החגמולים לעובדים שכירים, הרי שהצעתו של חבר הכנסת וילנר היא עניין לבוטא חדש.

ס. וילנר: אני מציע לדחות את הדיון בשאלה זו ואשאל בעניין זה את וועדת הכנסת.

אשר לתגמולים לעובדים עצמאיים, אני מציע לקבוע את השיעוריה הבאים: (1) למי שהיה רווק ביום שהתייצב למילואים - 90% מהכנסתו הממוצעת; (2) למי שהיה רווק ויש לו בן משפחה או בן משפחה שכל פרנסתם עליו - 100%; (3) למי שהיה נשוי ולא היה לו ילד שלא מלאו לו 18 שנה - 95% מהכנסתו הממוצעת; (4) למי שהיה נשוי והיה לו לפחות ילד אחד שלא מלאו לו 18 שנה - 100%.

הוחלט לדחות את הצעותיו של חבר-הכנסת וילנר לסעיף 4. הסתייגות: ס. וילנר.

א. שוסטק: אינני מגיש הסתייגות בעניין זה בהתחשב עם הודעת שרת העבודה, שיבדקו מחדש את העניין.

י. ריפתין: אני עוד אשקול בדעתי את הדבר.

סעיף 5:

סר בר-ניב: אשר לסעיף-קטן (1), לפי החוק הקיים, שכר העבודה היומי הממוצע הוא השכר היוצא מחילוק שכר רבע השנה שקדם לשירות במילואים למספר 90. נוסח זה גורם במציאות עוול לעובדים מסויימים, כי יכול להיות מצב שבגלל סיבות טונות הם לא עבדו במשך חודש אחד מתוך שלושת החודשים האחרונים. המעיף הזה בא לחקן ולקבוע, שהשכר היומי הממוצע הוא השכר היוצא מחילוק שכר שלושה חודשים, לפי בחירת העובד, מתוך ששת החודשים שקדמו לשירותו במילואים, למספר 90.

ע.ע.

אשר לסעיף-קטן (2), החישובים לגבי עובד עצמאי שונים מאלו שנקבעו לגבי עובד שכיר. העובד העצמאי ישלם לקרן ההשואה אחוז מסויים מהכנסתו ויקבל תגמולים באופן פרופורציונלי לסכום זה.

סעיף 5 נתקבל.

סעיף 6:

פר בר-ניב: כאשר קיבלתם את החוק הסקורי, הסברתי שהיפשונו דרכים איך למנוע תשלומים אינדיבידואליים ע"י קרן ההשואה. לגבי העובד הקבוע נמצא הסידור שתמעביר ישלם וקרן ההשואה תחזיר לו; לגבי העובד הארעי קבענו שקרן החופשה תשלם וקרן ההשואה תחזיר לה. לגבי העובדים העצמאיים, לצערנו לא מצאנו אפשרות לקבוע כחובה של סוכן תשלום מרכזי בכדי למנוע טיפול אינדיבידואלי בכל אחד ואחד, ועל כן קובע סעיף 6 שהעובד העצמאי יקבל את התגמול המגיע לו ישר מקרן ההשואה.

סעיף 6 נתקבל.

סעיף 7:

פר בר-ניב: בקיר לטעיף קטן (א), היות ונתווסף גורם העובדים העצמאיים, יש לצרף גם את נציגיהם למועצה. אני מניח שיטנו נציגי חוברים, נציגי מקצועות חפשיים, חברי קואפרטיבים וחברי מושבים. כמוכן שלא ימנו נציגים רבים, כי מועצה זו אינה דומה למועצה שליד מוסד הביטוח הלאומי שבה דנים בעניינים שוטפים יומיומיים. כיום ישנם במועצה 7 חברים, ואני מניח שיצרפו עוד שני חברים אשר ייצגו את העובדים העצמאיים, אך אינני יכול לנקוב כרגע במספר המדוייק. בחוק קבוע שהמועצה מורכבת מנציגי משרד העבודה, משרד הכסחון, משרד האוצר ומנציגי העובדים והמעבידים שווה בשווה. עכשיו יש לחת נציגות גם לגורם השלישי - העובדים העצמאיים.

בקיר לסעיף-קטן (ב), לגבי אופן מינוי נציגי העובדים והמעבידים יש כבר הלכה בחוק. סעיף-קטן (ב) קובע, שלגבי מינוי נציגי העובדים העצמאיים יתייעצו עם ארגוניהם.

י. ריפחין: אני מציע שבמינוי נציגי העובדים העצמאיים יתייעץ שר העבודה בוועדת העבודה של הכנסת.

היו"ר ע. גוברין: אשקול בדבר.

סעיף 7 נתקבל.

סעיף 8:

פר בר-ניב: היות ואיננו רוצים להקים מנגנון הערכות מיוחד בשביל קרן ההשואה, והיות והבסיס המשמש לה הוא אותו הבסיס המשמש גם לדמי ביטוח, אנו מטילים על המוסד לביטוח לאומי למסור לקרן ההשואה את הפרטים שנמסרו לו לענין הביטוח הלאומי.

ע.ע.

יש להבחין בין הצד האדמניסטרטיבי לצד המספטי. המוסד לביטוח לאומי הוא גוף בפני עצמו וקרן ההשוואה אף היא גוף בפני עצמו. כדי להקטין את ההוצאות הגיעו שני הגופים להסדר, שכמעט ב-90% של האדמניסטרציה מזדקק אחד לשני ומחייב את חשבונות.

סעיף-קטן (ד) בא לחייב את המטילה להגיש לקרן ההשוואה דו"חים לגבי עובדים ארעיים, חובה שלא היתה כלולה עד עכשיו בחוק.

חבר-הכנסת זוסטק מציע לקבוע, שדין המדינה בקשר עם כל עובדיה יהיה כדין כל מעביד אחר, ואנו מציעים ל: לא לשנות את המצב הקיים. החוק הזה בא להבטיח שני דברים: להבטיח לעובד תגמול ולהבטיח אנטי-סלקציה. במידה שהחוק צריך להבטיח לעובד תגמול, הוא עושה זאת. אשר להבטחת האנטי-סלקציה, חלוקת העול בין המעבידים, הדעה היא כי היות ומדובר על 30 אלף עובדי המדינה, שביניהם יש גם צעירים וגם זקנים, גם נשואים וגם רוזקים, גם גברים וגם נשים, ההיקף הוא כל כך גדול שההשוואה נעוית מעצמה. אם נקבל את הצעת חבר-הכנסת זוסטק, פירושו של דבר רק הכבדה מנגונונית אשר תגדיל את ההוצאות מבלי שיהיה צורך בכך להשגת המטרה.

א. זוסטק:

אני רוצה להגיע למצב שקרן ההשוואה תהיה קרן ביטוח של כל אנשי המילואים בצבא. קרן ההשוואה גדולה יותר תחסוך למדינה כסף רב, אבל אם כל חוג יעשה לעצמו את החשבון שכדאי לו לעשות את ההשוואה הפנימית, לעולם לא נגיע למצב תקין של קרן ההשוואה, ואוצר המדינה יוצר את התקרים הזה.

היו"ר ע. גוברין:

אני מציע שנשמע את זר-האוצר בענין זה ואחר-כך נחליט.

הוחלט לדחות את ההחלטה בקשר לסעיף 8(ד) עד לאחרי סמיעת הסבריו של זר האוצר.

סעיף 9:

כר בר-ניב:

בקשר לסעיף 9(א), מכיון שהתגמול מסתלם על בסיס של מכסימום הכנסה, נכון גם לקבוע מכסימום של שכר שלפיו מסלמים לקרן ההשוואה. הסכומים כאן זהים עם הסכומים בחוק הביטוח הלאומי.

אשר לסעיף 9(ב)(ה), הוא קטור בסעיף

8(ד), שההחלטה עליו נדחתה.

סעיף 9(ה)(ו) זהה עם הסעיף הקיים לגבי

הסכירים.

אני רוצה רק להפנות את תשומת לבכם למלים "חשבון מיוחד", כי הכוונה היא באמת שהעצמאיים הם גוף נפרד והסכירים הם גוף נפרד.

סעיף 9 נתקבל, מלבד סעיף-קטן (ב)(ה).

שההחלטה עליו קטורה

בהחלטה על סעיף 8(ד).

ע.ע.

סעיף 10:

נתקבל.

סעיף 11:

נתקבל.

סעיף 12:

סר בר-ניב: סעיף זה קובע אם סר העבודה חגדיל את הסכום הנקוב בסעיף 2 של החוק המקורי, תשלם קרן ההזנואה לאוצר המדינה או ההפרש שבין הסכום המוגדל לבין הסכום הנקוב, שהוא 650 פרוטה.

א. שוסטק: באיזו הצדקה צריכה קרן ההזנואה להחזיר את ההפרש לאוצר?

סר בר-ניב: באופן תיאורטי, צודקת עמדתו של חבר-הכנסת שוסטק, שאם שלושה גורמים נוטאים בהוצאות והן התייקרו, ישא כל אחד בחלקו, אולם התאחדות בעלי תעשייה הסכימה לסידור זה.

היו"ר ע. גוברין: אני עוד רוצה לעיין בזה. נחזור לרון בסעיף זה בישיבה הבאה.

הוחלט לדחות את ההחלטה בענין סעיף 12 לישיבה הבאה, אשר תתקיים ביום ב' בשעה 19.00, ואשר אליה יוזמנו סר האוצר וד"ר לוסן.

(הישיבה ננעלה בשעה 10.30)